

NİSAN

2013

MEVZUAT BÜLTENİ

Çevre & İş Güvenliği

MEVZUATIN ADI :

**KIYI KANUNUNUN UYGULANMASINA DAİR YÖNETMELİKTE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

R. G. TARİHİ / SAYISI : 03.08.1990 / 20594

REV. TARİHİ / SAYISI : 02.04.2013 / 28606

ÖZET :

MADDE 1 – 3/8/1990 tarihli ve 20594 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 4 üncü maddesindeki “Sahil Şeridi” tanımının ikinci paragrafı değiştirilmiş, “Su Ürünlerini Üretim ve Yetiştirme Tesisi”, “Rekreatif Alanlar”, “Tersane”, “Yat Limanı”, “Balıkçı Barınağı”, “Çekek Yeri” ve “Sosyal ve Teknik Altyapı Tesisleri” tanımları değiştirilmiş, aynı maddenin sonuna “Denize İniş Rampaları”, “Tekne İmal ve Bakım Yeri” tanımları eklenmiş, aynı maddedeki “Yat çekek yeri” tanımı yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin başlığı “Kıyı Kenar Çizgisinin Onayı ve İlanı” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Yürürlüğe giren kıyı kenar çizgisi, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelerce, bu sınırlar dışında valiliklerce tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süreyle ilan edilir.

Kıyı kenar çizgisine, ilan süresi içinde kamu kurum ve kuruluşları ve ilgilileri itiraz edebilir. İtirazlar valiliğine yapılır. İtirazlar, Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunca onbeş gün içinde incelenir. İnceleme sonuçlarını ve gerekçeli görüşlerini içeren komisyon raporu değerlendirilmek üzere Bakanlığa gönderilir. Bakanlık itirazı, komisyon raporunu da dikkate alarak inceleyip karara bağlar.

İtiraz ve yapılan inceleme neticesinde düzeltilmesine karar verilen kıyı kenar çizgisinin tespiti, onayı ve ilanı hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

Onaylı kıyı kenar çizgileri;

a) Kıyı kenar çizgisinin suya düşmesi,

b) Mükerrer kıyı kenar çizgisinin bulunması

c) Kıyı kenar çizgilerinin kenarlaşmaması,

ç) Yargı organlarınca kıyı kenar çizgisinin iptali ya da ikinci bir kıyı kenar çizgisinin tespit edilmesi,

d) Daha evvel kıyı özelliği göstermediği halde, malzeme alımı sonucunda oluşan su alanları nedeniyle, bu alanları kıyıda bırakacak şekilde tespit edilen kıyı kenar çizgileri, bu su alanlarının deniz, göl veya akarsu ile doğrudan bağlantılı olmadığına Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunca belirlenmesi,

halleri dışında değiştirilemez.

Kıyı kenar çizgisinin mahkeme kararları ile parsel veya parseller bazında iptal edilmesi halinde, bu alanlardaki kıyı kenar çizgisi tespitlerinde kıyı kenar çizgisinin bütünlüğünü ve sürekliliğini sağlayacak şekilde bitişiğindeki onaylı kıyı kenar çizgisi ile birlikte değerlendirilerek, üçüncü kişilerin kazanılmış haklarına hâlel getirmeyerek yeni tespit yapılabilir.

Mahkeme kararlarının uygulanması sonucunda tespit edilerek onaylanan kıyı kenar çizgisinin bitişiğindeki onaylı kıyı kenar çizgisi ile uyum sağlamaması halinde ise Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunca bu alanda mahkeme kararlarının gerekçeleri dikkate alınarak ve üçüncü kişilerin kazanılmış haklarına hâlel getirmeyerek yeniden kıyı kenar çizgisi tespiti yapılabilir.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıdan başka yerde yapılmaları mümkün olmayan yapı ve tesisler: Tersane, gemi söküm yeri, tekne imal yeri, su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisleri, denize iniş rampaları, yat limanı, kruvaziyer liman, balıkçı barınağı ve çekek yeri.”

“Hangar, atölye, kontrol kulesi ve deniz feneri gibi bakım-onarım ve teknik altyapı yapılarının yükseklikleri ve yapılaşma şartları, teknik gerekçeler ve uluslararası standartlar gözetilerek imar planı kararları ile belirlenir. Ancak taban alanı 6 metrekareyi geçmeyen kontrol kulesi ve deniz fenerleri için yapının fenni ve teknik sorumluluğu ilgili idaresinde olmak kaydıyla imar planı aranmaz.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 17 nci maddesinin sekizinci ve dokuzuncu fıkraları

yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki madde eklenmiştir.

“EK MADDE 1 – Aynı alanda birbirinden farklı tarihlerde onaylanmış kıyı kenar çizgilerinin bulunması halinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce; onaylı 1/1000 ölçekli uygulama imar planı bulunan alanlarda, Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunca planda esas alındığı belirlenen kıyı kenar çizgisi, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı bulunmayan alanlarda ise Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunca yapılan inceleme sonucunda uygun görülen ve Bakanlıkça onanan kıyı kenar çizgisi geçerlidir.”

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin ekindeki “Dicle Nehri” ve “Fırat Nehri” tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve “Dalyan Kanalı” tanımı eklenmiştir.

“7- Dicle Nehri: Dicle Nehri ana kolunun Bismil ilçesi ile Türkiye-Suriye Irak sınır arasındaki kesimi.

8- Fırat Nehri: Ana kolunun Keban Barajı ile Türkiye-Suriye sınırı arasındaki kesimi.”

“17- Dalyan Kanalı: Köyceğiz Gölü ile Akdeniz arasındaki kesimi.”

MEVZUATIN ADI :

**ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİNDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

R. G. TARİHİ / SAYISI : 17.07.2008 / 26939

REV. TARİHİ / SAYISI : 05.04.2013 / 28609

ÖZET :

MADDE 1 – 17/7/2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Geçici 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3 – (1) 23/6/1997 tarihinden önce yatırım programına alınmış olup 5/4/2013 tarihi itibarıyla planlama aşaması geçmiş olan veya ihalesi yapılmış olan veya üretim veya işletmeye başlamış olan projeler ile bunların gerçekleştirilmesi için zorunlu olan yapı ve tesislere, Çevre Kanunu ve ilgili diğer yönetmeliklerde alınması gereken izinler saklı kalmak kaydıyla bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.”

MEVZUATIN ADI :

**EKRANLI ARAÇLARLA ÇALIŞMALARDA SAĞLIK VE GÜVENLİK
ÖNLEMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK**

R. G. TARİHİ / SAYISI : 16.04.2013 / 28620

REV. TARİHİ / SAYISI : (-)

ÖZET :

İşverenin yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) İşveren, işyerinde gerçekleştireceği risk değerlendirmesinde; çalışma merkezlerinde ekranlı araçların kullanımından kaynaklanan riskleri, özellikle görme, fiziksel sorunlar ve mental stresle ilgili riskleri de dikkate alarak, bu risklerin etkileri, yol açabileceği ilave etkiler ile risklerin bir arada olmasından kaynaklanabilecek olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi için her türlü sağlık ve güvenlik önlemlerini alır.

Çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitimi

MADDE 6 – b) İşveren; çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilişkin mevzuat hükümlerini de dikkate alarak ekranlı araçlarla çalışanlara, işe başlamadan önce ve çalışma koşullarında önemli bir değişiklik olduğunda gerekli eğitimi verir.

(2) Eğitim, özellikle aşağıdaki konuları içerir:

- a) Ekranlı araçlarla çalışmalarda riskler ve korunma yolları,
- b) Doğru oturuş,
- c) Gözlerin korunması,
- ç) Gözleri en az yoran yazı karakterleri ve renkler,
- d) Çalışma sırasında gözleri kısa sürelerle dinlendirme alışkanlığı,
- e) Gözlerin, kas ve iskelet sisteminin dinlendirilmesi,
- f) Ara dinlenmeleri ve egzersizler.

Günlük çalışma düzeni

MADDE 7 – (1) İşveren, ekranlı araçlarla yapılan çalışmalardan kaynaklanan iş yükünü ve etkilenmeyi azaltmak amacıyla, uygun çalışma planı yaparak operatörlerin periyodik olarak ara vermesini veya dönüşümlü olarak başka işlerde çalışmalarını sağlar.

Gözlerin korunması

MADDE 9 – (1) İşyerinde, ekranlı araçlarla çalışmaya başlamadan önce ve ekranlı araçlarla çalışmadan kaynaklanabilecek görme zorlukları yaşandığında çalışanların göz muayeneleri yapılır.

(2) Ekranlı araçlarla çalışmalarda operatörlerin gözlerinin korunması için;

a) Ekranlı araçlarla çalışmaya başlamadan önce,

b) Yapılan risk değerlendirmesi sonuçlarına göre işyeri hekimince belirlenecek düzenli aralıklarla,

c) Ekranlı araçlarla çalışmadan kaynaklanabilecek görme zorlukları yaşandığında, göz muayeneleri yapılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkrada belirtilen muayene sonuçlarına göre gerekiyorsa operatörlere/çalışanlara yaptıkları işe uygun araç ve gereç verilir.

Uygulamaya ilişkin bilgiler; İlgili Yönetmeliğin **Ek- 1 Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Aranacak Asgari Gereker** bölümünde yer almaktadır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 10 – (1) 23/12/2003 tarihli ve 25325 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

MEVZUATIN ADI :

**İŞ EKİPMANLARININ KULLANIMINDA SAĞLIK VE GÜVENLİK
ŞARTLARI YÖNETMELİĞİ**

R. G. TARİHİ / SAYISI : 25.04.2013 / 28628

REV. TARİHİ / SAYISI : (-)

ÖZET :

Genel yükümlülükler

MADDE 5 – (2) İşveren:

- a) İş ekipmanını seçerken işyerindeki özel çalışma şartlarını, sağlık ve güvenlik yönünden tehlikeleri göz önünde bulundurarak, bu ekipmanın kullanımının ek bir tehlike oluşturmamasına dikkat eder.
- b) İş ekipmanının, çalışanların sağlık ve güvenliği yönünden tamamen tehlikesiz olmasını sağlayamıyorsa, kabul edilebilir risk seviyesine indirecek uygun önlemleri alır.

İş ekipmanı ile ilgili kurallar

MADDE 6 – (1) İşyerlerinde kullanılan iş ekipmanları ile ilgili aşağıdaki hususlara uyulur:

- a) 5 inci madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, işveren; iş ekipmanının bu Yönetmeliğin **EK-I' inde belirlenen asgari gereklere** uygun olmasını sağlar.
- b) İşveren, iş ekipmanının kullanımı süresince, yeterli bakımını yaptırarak bu maddenin (a) bendinde belirtilen hususlara uygun durumda olması için gerekli önlemleri alır.

(2) İşveren, işyerinde kullanılan iş ekipmanının, **EK-II'de belirtilen hususlara** uygun güvenlik düzeyinde olmasını sağlar.

İş ekipmanının kontrolü

MADDE 7 – (3) Hangi tür iş ekipmanın kontrole tabi tutulacağı, bu kontrollerin hangi sıklıkla ve hangi şartlar altında yapılacağı ile kontrol sonucu düzenlenecek belgelerle ilgili usul ve esaslar EK-III'te belirtilmiştir.

Özel risk taşıyan iş ekipmanı

MADDE 8 – (1) Çalışanların sağlık ve güvenliği yönünden, özel risk taşıyan iş ekipmanlarının kullanılmasında aşağıdaki önlemler alınır.

- a) İş ekipmanı, sadece o ekipmanı kullanmak üzere görevlendirilen kişilerce kullanılır.
- b) Bu ekipmanların tamiri, tadili, kontrolü, bakımı ve hizmete alınması bu işleri yapmakla özel olarak görevlendirilen kişilerce yapılır.

Çalışanların bilgilendirilmesi

MADDE 10 – a) Çalışanlara, kullandıkları iş ekipmanına ve bu iş ekipmanının kullanımına ilişkin yeterli bilgi ve uygun olması halinde yazılı talimat verilir. Bu bilgiler ve yazılı talimatlar en az aşağıdaki bilgileri içerecek şekilde hazırlanır.

- 1) İş ekipmanının kullanım koşulları.
 - 2) İş ekipmanında öngörülen anormal durumlar.
 - 3) Bulunması halinde iş ekipmanının önceki kullanım deneyiminden elde edilen sonuçlar.
- (2) Çalışanlar, kendileri kullanmasalar bile çalışma alanında veya işyerinde bulunan iş ekipmanlarının kendilerini etkileyebilecek tehlikelerinden ve iş ekipmanı üzerinde yapılacak değişikliklerden kaynaklanabilecek tehlikelerden haberdar edilir.

Çalışanların eğitimi

MADDE 11 – (1) İşverence iş ekipmanını kullanmakla görevli çalışanlara, bunların kullanımından kaynaklanabilecek riskler ve bunlardan kaçınma yollarına ilişkin eğitim almaları sağlanır. Ayrıca 8 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen, iş ekipmanının tamiri, tadili, kontrol ve bakımı konularında çalışanlara işverenlerce yeterli özel eğitim verilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 15 – (1) 11/2/2004 tarihli ve 25370 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Daha önce düzenlenmiş olan periyodik kontrol raporları

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenmiş olan periyodik kontrol raporları süresince geçerlidir.

(2) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl boyunca periyodik kontrol raporunda kayıt numarası aranmaz.

Uygulamaya İlişkin Bilgiler; İlgili Yönetmeliğin **Ek-I** İş Ekipmanlarında Bulunacak Asgari Gerekler, **Ek-II** İş Ekipmanının Kullanımı İle İlgili Hususlar, **Ek-III** Bakım, Onarım Ve Periyodik Kontroller İle İlgili Hususlar bölümünde yer almaktadır.

MEVZUATIN ADI :

**ÇALIŞANLARIN PATLAYICI ORTAM TEHLİKELERİNDEN
KORUNMASI HAKKINDA YÖNETMELİK**

R. G. TARİHİ / SAYISI : 30.04.2013 / 28633

REV. TARİHİ / SAYISI : (-)

ÖZET :

Patlamaların önlenmesi ve patlamadan korunma

MADDE 5 – (1) İşveren, patlamaların önlenmesi ve bunlardan korunmayı sağlamak amacıyla, yapılan işlemlerin doğasına uygun olan teknik ve organizasyona yönelik önlemleri alır. Bu önlemler alınırken aşağıda belirtilen temel ilkelere ve verilen öncelik sırasına uyulur;

- a) Patlayıcı ortam oluşmasını önlemek,
- b) Yapılan işlemlerin doğası gereği patlayıcı ortam oluşmasının önlenmesi mümkün değilse patlayıcı ortamın tutuşmasını önlemek,
- c) Çalışanların sağlık ve güvenliklerini sağlayacak şekilde patlamanın zararlı etkilerini azaltacak önlemleri almak.

Patlama riskinin değerlendirilmesi

MADDE 6 – (1) Patlayıcı ortamdan kaynaklanan özel risklerin değerlendirmesinde aşağıdaki hususları da dikkate alır:

- a) Patlayıcı ortam oluşma ihtimali ve bu ortamın kalıcılığı,
- b) Statik elektrik de dâhil tutuşturucu kaynakların bulunma, aktif ve etkili hale gelme ihtimalleri,
- c) İşyerinde bulunan tesis, kullanılan maddeler, prosesler ile bunların muhtemel karşılıklı etkileşimleri,
- ç) Olabilecek patlama etkisinin büyüklüğü.

(2) Patlama veya patlama riski değerlendirilirken patlayıcı ortamların oluşabileceği yerlere açık olan veya açılabilen yerler de dikkate alınarak bir bütün olarak değerlendirilir.

İşyerinin güvenli hale getirilmesi

MADDE 7 – (1) İşveren: b) Yapılan risk değerlendirmesi sonucuna göre, çalışanların sağlık ve güvenliği için tehlike arz eden patlayıcı ortam oluşma ihtimali bulunan yerlerde, çalışma süresince uygun teknik önlemleri alarak, bu kısımların gözetim altında tutulmasını sağlar.

Koordinasyon görevi

MADDE 8 – (1) Bir işyerinde birden fazla işverene ait çalışan bulunması durumunda, her işveren kendi kontrol alanına giren tüm hususlardan sorumlu olur.

(2) Asıl işveren alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerinde işverenlerin Kanunda ve diğer kanunlarda belirtilen sorumlulukları saklı kalmak kaydı ile asıl işveren, çalışanların sağlık ve güvenliklerine ilişkin tedbirlerin uygulanmasını koordine eder ve **10 uncu maddede belirtilen Patlamadan Korunma Dokümanında** bu koordinasyonun amacı ve uygulanması için gerekli usul ve tedbirleri belirtir.

(3) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, işyerlerinin bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili koordinasyon yönetim tarafından sağlanır. Yönetim, işyerlerinde patlayıcı ortamlarla ilgili diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirir.

Patlayıcı ortam oluşabilecek yerlerin sınıflandırılması

MADDE 9 – (1) İşveren;

- Patlayıcı ortam oluşması ihtimali olan yerleri **Ek-1’de** belirtildiği şekilde sınıflandırır.
- Bu fıkranın (a) bendine göre sınıflandırılmış olan bölgelerde **Ek-2 ve Ek-3’te** verilen **asgari gereklerin** uygulanmasını sağlar.
- Çalışanların sağlık ve güvenliğini tehlikeye atabilecek miktarda patlayıcı ortam oluşabilecek yerlerin girişine **Ek-4’te verilen işaretleri** yerleştirir.

Patlamadan korunma dokümanı

MADDE 10 – (1) İşveren, 6 ncı maddede belirtilen yükümlülüğünü yerine getirirken, ikinci fıkrada belirtilen hususların yer aldığı Patlamadan Korunma Dokümanını hazırlar.

(2) Patlamadan Korunma Dokümanında;

- Patlama riskinin belirlendiği ve değerlendirildiği hususu,
- Bu Yönetmelikte belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için alınacak önlemler,
- İşyerinde **Ek-1’e göre sınıflandırılmış yerler**,
- Ek-2 ve Ek-3’te verilen asgari gereklerin** uygulanacağı yerler,
- Çalışma yerleri ve uyarı cihazları da dahil olmak üzere iş ekipmanının tasarımı, işletilmesi, kontrolü ve bakımının güvenlik kurallarına uygun olarak sağlandığı,

e) İşyerinde kullanılan tüm ekipmanın 25/4/2013 tarihli ve 28628 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğine uygunluğu, yazılı olarak yer alır.

(3) Patlamadan korunma dokümanı, işin başlamasından önce hazırlanır ve işyerinde, iş ekipmanında veya iş organizasyonunda önemli değişiklik, genişleme veya tadilat yapıldığı hallerde yeniden gözden geçirilerek güncellenir.

(4) İşveren, yürürlükteki mevzuata göre hazırladığı patlama riskini de içeren risk değerlendirmesini, dokümanları ve benzeri diğer raporları birlikte ele alabilir.

İşyerleri ve iş ekipmanları için özel gerekler

MADDE 11 – (1) a) Patlayıcı ortam oluşma ihtimali bulunan yerlerde 26/12/2003 tarihinden önce kullanılmak üzere üretilen veya işyerinde kullanılan iş ekipmanları **Ek-2’de belirtilen asgari gerekleri** karşılamak zorundadır.

b) Patlayıcı ortam oluşabilecek kısımları bulunan işyerleri bu Yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak kurulur.

c) Patlayıcı ortam oluşabilecek kısımları bulunan işyerlerinde herhangi bir değişiklik, eklenti veya tadilat yapıldığında, işveren bu Yönetmelik hükümlerine uyumun devam etmesini sağlar.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 12 – (1) 26/12/2003 tarihli ve 25328 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Patlamadan korunma dokümanlarının geçerliliği

GEÇİCİ MADDE 1 – 26/12/2003 tarihli ve 25328 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında hazırlanan patlamadan korunma dokümanları geçerli kabul edilir.

Uygulamaya İlişkin Bilgiler; İlgili Yönetmeliğin **Ek-1** Patlayıcı Ortam Oluşabilecek Yerlerin Sınıflandırılması, **Ek-2** Çalışanların Sağlık Ve Güvenliklerinin Patlayıcı Ortam Risklerinden Korunması İçin Asgari Gerekler, **Ek-3** Ekipmanların Ve Koruyucu Sistemlerin Seçiminde Uyulacak Kriterler bölümlerinde yer almaktadır.

Ek – 4 Patlayıcı Ortam Oluşabilecek Yerler İçin Uyarı İşareti

Patlayıcı ortam oluşabilecek yerler için uyarı işareti; üçgen şeklinde, siyah kenarlı, sarı zemin üzerine siyah yazılı ve sarı zeminin işaret alanının en az %50’ si olacak şekilde aşağıda belirtilen şekil ve renklerde olur.

